

2018-060

Archeologienota Evergem Belzeelse Kerkweg

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

14-5-2018

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Evergem Belzeelse Kerkweg (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingrepen groter zijn dan 1000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog. Het totale plangebied is ca. 5500m² groot en betreft volgende kadastrale percelen: Evergem, afdeling 2, sectie E, percelen 923, 926 en 931A. De geplande werken hebben echter enkel betrekking op een langwerpige strook langsheen de Belzeelse Kerkweg. Deze strook is 1847m² groot en bevindt zich in het zuiden van deze percelen. Deze strook wordt in de archeologienota aanschouwd als het plangebied/projectgebied. De beschrijving van de resultaten van het bureauonderzoek spitsen zich toe op deze strook, en niet op de totaliteit van de percelen. Aangezien op het grootste deel van deze percelen helemaal geen werken gebeuren, is enkel de bespreking van de zuidelijke strook relevant om een correcte inschatting te maken van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Het betreft een noordwest-zuidoost georiënteerde strook die in het zuiden grenst aan de Belzeelse Kerkweg. Het plangebied is in gebruik als weiland, die met een prikkeldraad is afgescheiden van de Belzeelse Kerkweg. Het oostelijke gedeelte is beplant met bomen, waartussen de dieren beschutting kunnen zoeken. De weide loopt verder door naar het noorden en het oosten.

Het plangebied is gelegen in een eertijds landelijke omgeving tussen de kernen van Evergem en Belzele, ten zuiden van de verbindingsweg tussen beide kernen. De Belzeelse Kerkweg gaat minstens terug tot 1777. Het terrein is sinds eind 18de eeuw steeds onbebouwd gebleven en was in gebruik als landbouwgrond en/of bos. De directe regio van het plangebied is ontzettend rijk aan archeologische sites uit diverse periodes. Dit hangt samen met de ligging van het plangebied en van die sites op een hoger gelegen, droge zandrug ten noorden van de Kalevallei; de kernen van Belzele en Evergem ontwikkelden zich tijdens de middeleeuwen ook op deze zandrug. Deze sites duiden zowel op bewoning als begraving in de Romeinse periode, en er zijn diverse woonerven uit de volle middeleeuwen gekend. Ook sporen en vondsten uit de metaaltijden zijn gekend. Op enkele sites werden ook steentijdartefacten teruggevonden, echter steeds als losse vondst. Op het plangebied geldt er geen specifieke verwachting naar *in situ* steentijdsites. Het plangebied is gelegen op een hogere opduiking op de zandrug en loopt licht op van west naar oost. De bodem is een zeer droge zandbodem, die minder geschikt is als akkerland. Deze droge, hogere locatie kan echter zeer aantrekkelijk geweest zijn voor bewoning en begraving in het verleden. Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een hoge archeologische verwachting heeft. Rekening houdend met de landschappelijke ligging, de bodemkundige situatie en de historische en archeologische informatie, is de kans reëel dat er op het plangebied sporen uit de Romeinse periode en/of middeleeuwen aanwezig zijn, en mogelijk ook uit de metaaltijden. Er zijn geen specifieke aanwijzingen dat het terrein een verhoogd potentieel heeft naar steentijdsites.

De bomen binnen het plangebied worden gerooid. Vervolgens wordt de grond bouwrijp gemaakt en worden er 2 blokken van telkens 4 huizen opgericht (telkens 2 halfopen en 2 gesloten bebouwingen). Rondom de woningen worden tuinen aangelegd. In de voortuinen worden de nodige aansluitingen

op de nutsvoorzieningen voorzien. Er wordt geen wegenis aangelegd, de woningen sluiten aan op de Belzeelse Kerkweg. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: rooien van de bomen, het bouwrijp maken van de percelen, aanleg nutsleidingen, funderingswerken, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond. Algemeen kan uitgegaan worden van een verstoring tot 60cm diepte, met plaatselijk diepere ingrepen voor nutsleidingen en -voorzieningen en funderingen. Bodemingrepen tot op deze diepte zijn nefast voor eventueel aanwezige archeologische sporen, die zich direct onder de bouwvoor zullen bevinden.

Het plangebied kent een hoge archeologische verwachting voor sites met grondsporen uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van menselijke aanwezigheid op de zandrug, die bijzonder rijk is aan archeologische sporen. Daarnaast zal een verder vooronderzoek de opgravingsresultaten van de nabije onderzoekszones kunnen aanvullen en eventueel nuanceren. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Dit verder vooronderzoek dient in uitgesteld traject te gebeuren, aangezien de gronden momenteel nog in gebruik zijn als weiland, en het grootste deel van terrein nog bebost is.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van dit verder vooronderzoek met ingreep in de bodem worden hieronder behandeld.

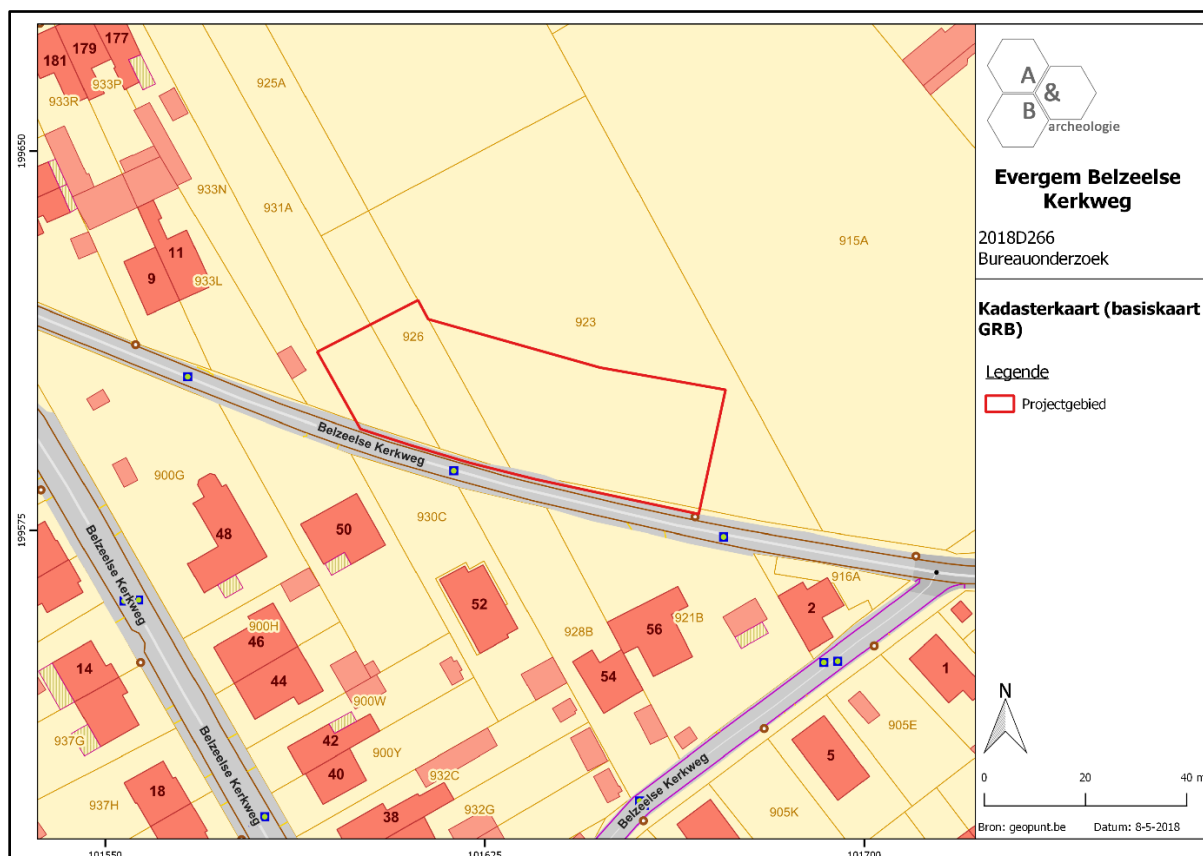
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Evergem Belzeelse Kerkweg

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 101592 en Y: 199578; X: 101673 en Y: 199621

Kadastergegevens: Evergem, afdeling 2, sectie E, percelen 923, 926 en 931A

Het plangebied is 1847m² groot en komt volledig in aanmerking voor verder vooronderzoek.

Figuur 1 Aanduiding van het plangebied op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van de onderzoeken is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Kunnen de resultaten gelinkt worden aan de resultaten van de opgraving ten zuiden, aan de overzijde van de Belzeelse Kerkweg?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

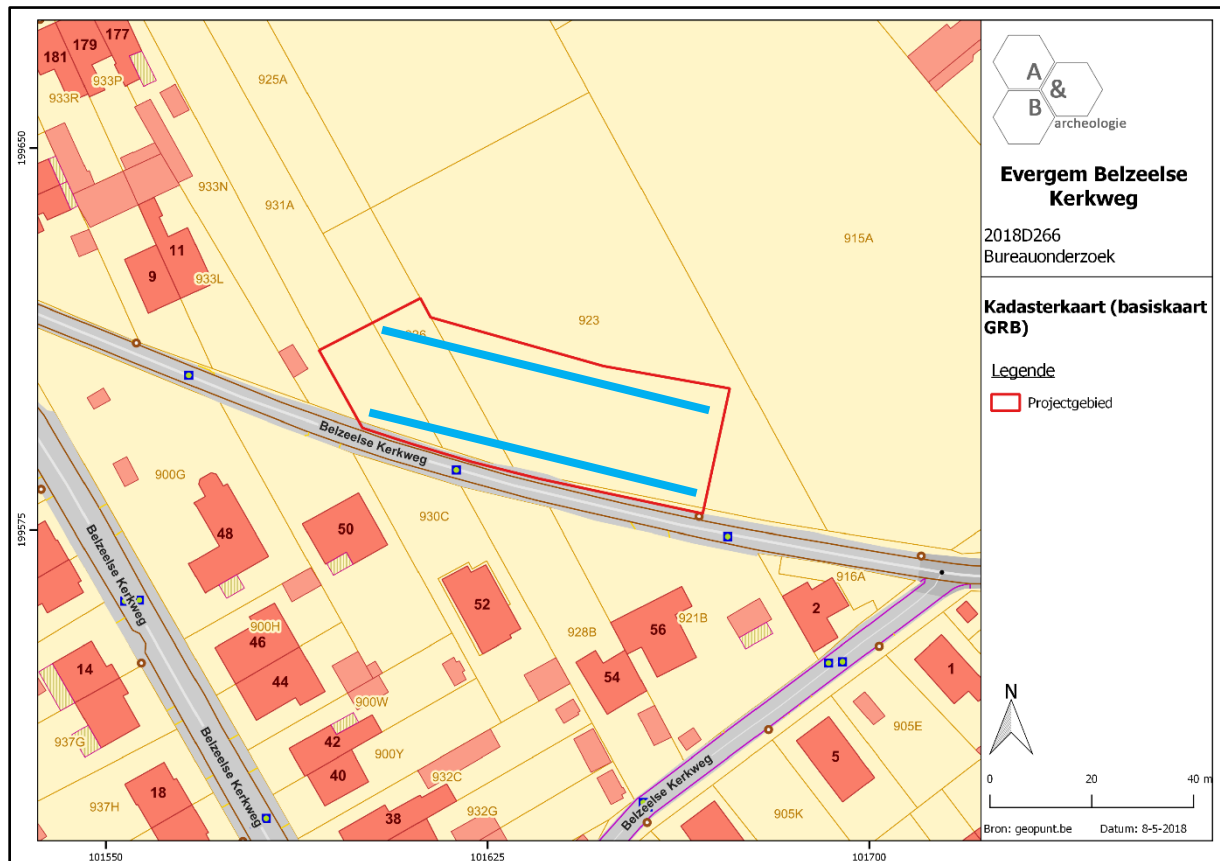
Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en zijn oostwest georiënteerd, mee met de lengterichting van het perceel en zodat de lichte helling goed in kaart kan worden gebracht. Er wordt 1 sleuf aangelegd in de toekomstige voortuinstrook, en 1 in de achtertuinen. Daarnaast worden extra volg-, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 185m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 46m², door middel van volg-, dwarssleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 231m² onderzocht wordt. Indien door het aanleggen van beide sleuven reeds het streefdoel van 12,5% is bereikt en hiermee de onderzoeksvragen kunnen beantwoord worden, dan kan de erkende archeoloog opteren om geen extra volg-, dwarssleuven of kijkvensters aan te leggen.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

- Randvoorwaarden

Het verder vooronderzoek kan pas aanvatten na het rooien van de bomen. Hierbij is het van belang dat de bodemingrepen tot een minimum beperkt blijven en dat er geen boomstronken uitgetrokken worden. De stronken blijven staan, deze worden ook niet uitgefreesd. Op die manier wordt vermeden dat er ongedocumenteerd archeologisch erfgoed beschadigd wordt. De stronken kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een site aanwezig is – tijdens/na een eventuele opgraving van het terrein.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.